

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
kopia s.hc@regeringskansliet.se

S2025/01618

Yttrande över betänkandet Förenklingsrådets förslag på avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol

Förvaltningsrätten i Stockholm har, utifrån de aspekter som domstolen har att beakta, följande synpunkter.

Vägran av serveringstillstånd i vissa fall

Kravet på servering av mat i samband med servering av alkohol har funnits länge i Sverige och har motiverats främst med att berusningseffekten antas bli mindre om alkoholen intas samtidigt med mat. Tillståndshavare ska tillhandahålla ett varierat utbud av maträtter och serveringstillstånd ska inte medges om enbart enklare anrättningar erbjuds (prop. 2019/10:125 s. 104). Vidare ställs krav på att serveringsstället ska vara utrustat med ett i förhållande till lokalens storlek lämpligt antal sittplatser för matservering (prop. 1994/95:89 s. 65 och 105). Dessa krav innebär att gatukök, caféer och liknande enklare serveringsställen enligt nuvarande reglering inte ska kunna komma ifråga för serveringstillstånd.

Förvaltningsrätten anser att förslaget att upphäva bestämmelsen i 8 kap. 15 § alkohollagen (2010:1622) riskerar att medföra att de enda begränsningarna gällande vilka typer av verksamheter och i vilka lokaler eller ytor som alkohol får serveras faller bort. Detta skulle i praktiken möjliggöra för andra verksamheter än restauranger att ansöka om serveringstillstånd och att bedriva alkoholservering. Såsom Förenklingsrådet gör gällande i sitt förslag (se bland annat s. 53 och 55) kommer visserligen övriga krav i alkohollagen att kvarstå. Därutöver kan serveringstillstånd vägras med stöd av 8 kap. 17 § alkohollagen, även om övriga krav som ställs upp i lagen är uppfyllda, om alkoholservering på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Kraven som ställs gäller dock parallellt med de krav som ställs upp i 8 kap. 15 § och ett avskaffande av denna bestämmelse innebär således en betydande förenkling av regelverket. Analysen av hur ett avskaffande av 8 kap. 15 § alkohollagen påverkar lagens skyddssyfte är begränsad, särskilt i miljöer där alkoholservering riskerar att bli det huvudsakliga inslaget i verksamheten.

Den föreslagna ändringen riskerar därmed att leda till gränsdragningsproblematik och ökad godtycklighet i rättstillämpningen. Förvaltningsrätten anser därför att även 8 kap. 17 § alkohollagen bör ses över och att det förtydligas vilka sociala överväganden som kan utgöra skäl för att vägra serveringstillstånd trots att lagens krav för serveringstillstånd i övrigt är uppfyllda. Ett sådant förtydligande bedöms vara nödvändigt för att säkerställa en mer enhetlig, förutsägbar och rättssäker tillämpning.

Lagtekniska synpunkter

Förslaget berör endast servering av alkoholdrycker som kräver serveringstillstånd enligt 8 kap. 1 § alkohollagen. Förslaget omfattar däremot inte de delar av alkohollagen där servering av alkohol inte kräver serveringstillstånd, dvs. detaljhandel med folköl (5 kap. 5 §), servering i särskilda boenden (8 kap. 1 b §) och servering av folköl (8 kap. 8 §). I dessa delar kommer kravet på matservering utifrån förslaget att kvarstå. För att uppnå en mer enhetlig lagstiftning anser domstolen att kravet på matservering behöver utredas ytterligare även i dessa delar.

Konsekvenser för de allmänna förvaltningsdomstolarna

Förenklingsrådets förslag innebär en regellättnad som kommer att öppna upp för flera verksamheter att ansöka om serveringstillstånd, vilket kan leda till fler överklagbara beslut. Förenklingsrådet har dock inte behandlat huruvida förslaget kommer att innebära en ökning av antalet mål till de allmänna förvaltningsdomstolarna. För det fall att förslaget genomförs och innebär en större måltillströmning för domstolarna anser förvaltningsrätten att de eventuella konsekvenserna och kostnaderna för förvaltningsdomstolarna bör beaktas vid förvaltningsdomstolarnas resursfördelning.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Anna Önell efter föredragning av föredragande juristen Emilio Nuay.

Anna Önell

Emilio Nuay